

3. Зайцев О. М., Польова А. В. Від звичаю до закону: «Руська Правда» в історії України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. Т. 36 (75). № 2. 2025. С. 13–20.

4. Ісайко Д. Історичний нарис становлення взаємодії органів публічної влади в системі національної безпеки на території сучасної України. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. № 30. 2023. С. 7-13.

П'ЯТКОВСЬКА Оксана Романівна,
заступник директора Міжнародного
інституту освіти, культури та зв'язків
з діаспорою Національного
університету «Львівська політехніка»,
кандидат економічних наук

ВІД МІГРАЦІЇ ДО СПІЛЬНОТИ: РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ У ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ЕСТОНІЇ

З початку повномасштабної російської агресії проти України мільйони українців були змушені шукати притулку за кордоном. Станом на січень 2026 р. понад 5,3 млн українців знайшли міжнародний захист у країнах Європи [1]. У цьому масштабному переміщенні Естонія стала одним із важливих приймаючих суспільств, оскільки за відносним показником (кількість українських воєнних мігрантів у співвідношенні до 1000 населення) зайняла третє місце серед країн ЄС із показником 25,3 станом на 3-й квартал 2025 р. [2]. На початку 2026 р. за абсолютними параметрами загалом на території Естонії офіційно проживало майже 41 тис. громадян України зі статусом тимчасового захисту [1]. При цьому варто підкреслити, що згідно з переписом населення 2021 р., українська національна меншина в Естонії налічувала 27,8 тис. осіб [3], що доводить істотний вплив вимушених мігрантів на кількісний склад української спільноти в цій країні та вагомий потенціал впливу нової міграційної хвилі на формування та розвиток української ідентичності в Естонії.

У цій публікації ми спробуємо проаналізувати та узагальнити, яким чином українські вимушені мігранти не лише пристосовуються до нового середовища в Естонії, а й створюють спільноти, що стають новим майданчиком для формування української ідентичності в діаспорі. Аналіз здійснено із використанням зібраних емпіричних даних (кількісного і якісного соціологічних опитувань) та висновках дослідження, що було проведено Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою Львівської політехніки в Естонії [4].

Одним із ключових векторів трансформації ідентичності є процес громадотворення – створення організованих спільнот, асоціацій та неурядових ініціатив, які об'єднують українців у приймаючому суспільстві. Як можемо стверджувати з результатів обох опитувань, українські вимушені мігранти в Естонії поступово перетворюють свої індивідуальні переживання на колективний досвід, що охоплює:

– формування мереж підтримки (суспільних і культурних) між українцями, які прибули після 2022 року;

– співпрацю з місцевими естонськими інституціями та громадськими організаціями;

– організацію культурних, освітніх, мовних ініціатив, які репрезентують українську культуру за кордоном.

Ці процеси сприяють посиленню почуття спільності, що виступає не лише адаптаційним механізмом, а й формує основу нової української діаспорної ідентичності.

На відміну від традиційного розуміння національної ідентичності як фіксованої категорії, емпіричні дані нашого дослідження показують, що ідентичність вимушених мігрантів є динамічною та контекстуальною. Вона формується під впливом вихідних культурних кодів та взаємодії з приймаючим соціальним середовищем. І саме українські спільноти в Естонії відіграють важливу роль у такій трансформації, оскільки вони:

1. Зберігають народні, культурні та мовні практики (українська мова, традиційні свята, культурні заходи), що є важливим елементом підтримки культурної ідентичності серед мігрантів і їхніх дітей.

2. Створюють платформу для соціальної підтримки, де обговорюються питання працевлаштування, освіти, медицини, що допомагає зменшувати стрес і посилює відчуття належності.

3. Взаємодіють із місцевою естонською спільнотою, що сприяє розумінню культурних особливостей приймаючого суспільства та збагаченню ідентичнісних наративів, наприклад, створенням поліетнічних ініціатив та подій.

Ці аспекти показують, що українська ідентичність у діаспорі поступово «переплітається» з новим простором, утворюючи інтеркультурні (міжкультурні) смисли, які є результатом взаємовпливу традицій та нових соціальних практик.

Значущим виміром громадотворення є активізм, що реалізується через українські організації та ініціативи в Естонії, як от: організація українських культурно-освітніх заходів, підтримка новоприбулих через створення інформаційних мереж, співпраця з місцевими неурядовими організаціями та владою щодо захисту прав, доступу до послуг тощо.

Ці практики виступають простором репрезентації української ідентичності, де вимушені мігранти не лише зберігають свої культурні коди, а й переосмислюють їх у публічному просторі іншої країни. Такі ініціативи зміцнюють відчуття спільності, спонукають до самоорганізації та створюють

нові форми громадського життя, що стають важливим чинником самоусвідомлення як українців у глобальному контексті.

Попри активне громадотворення, українська діаспора в Естонії стикається з низкою викликів, що можуть впливати на ідентичність. Зокрема це: мовний бар'єр та інтеграція в місцеву систему освіти; перебудова соціальних ролей у новому середовищі; психологічні наслідки війни, тривожність та невизначеність щодо майбутнього, що впливає на соціальну адаптацію та самоідентифікацію.

Однак успішні механізми співпраці з місцевою владою, а також активна участь у громадському житті сприяють не лише кращій соціальній адаптації, а й підтримці української ідентичності як живої, гнучкої та здатної до трансформації у новому контексті.

Таким чином, на основі емпіричних даних кількісного та якісного опитування, а також проаналізованих отриманих результатів, можемо зробити висновок, що українські вимушені мігранти в Естонії застосовують стратегії громадотворення для збереження і розвитку культурних практик; формують організовані спільноти, які стають новим середовищем для актуалізації національної ідентичності; взаємодіють із місцевими структурами, що сприяє інтеграції та розширенню ідентичнісних просторів. Усе це доводить, що українська ідентичність у діаспорі Естонії виступає не лише як репліка «домашньої» ідентичності, а як живий, динамічний процес, що трансформується внаслідок взаємодії з новим соціокультурним середовищем та активною участю самих українців у громадському житті.

Список використаних джерел

1. Ukraine Refugee Situation. United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). 2025. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 18.01.2026).

2. Beneficiaries of temporary protection by citizenship – per thousand persons. Eurostat. 2025. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_asytspop/default/table?lang=en (дата звернення: 18.01.2026).

3. Census 2021. Demographic and ethno-cultural characteristics of the population. Statistics Estonia. 2021. URL: <https://rahvaloendus.ee/en/results/demographic-and-ethno-cultural-characteristics-of-the-population> (дата звернення: 18.01.2026).

4. Громадотворення українців в Естонії. Результати дослідження / І. Ключковська, О. П'ятковська, О. Долінська, В. Гнатюк. Львів, 2025. 111 с. URL: <https://miok.lviv.ua/science/zvit-rezultativ-doslidzhennya-gromadotvorennya-ukrayincziv-v-estoniyi/> (дата звернення: 18.01.2026).

